

Apkäs toon

Virkailijavaihto 8.4.1958 - 31.5.1958.

DANMARKS NATIONALBANK

Ensio Henttonen

Järjestyksessä yhdenentoista vaihtovirkailijana olemisella on se varjopuoli, että tutkittavana oleva aineisto on jo moneen kertaan aikaisempien vaihtovirkailijoiden toimesta läpikäyty, ja siten on olemassa vaara tarjolla, että tulee omassa selostuksessaan kulkemaan toisten jalanjälkiä.

Olen jakanut vaatimattoman tutkielmani tavallaan kahteen lukuun. Edellinen luku koskettaa Danmarks Nationalbank'in Perittävien Jaostoa ja on ikäänkuin esitykseni pankkiteknillinen puoli. Jälkimmäinen luku käsittelee kaupan liberalisointia Tanskassa ja johdattaa siten esitykseni laajemmalle tasolle.

Esitykseni lyhyys tuo mukanaan omat rajoittuneisuutensa. Asioita on pakko käsitellä hieman ylimalkaisesti ja luettelomaisesti. Jälkimmäisen aiheeni laadusta johtuu vielä toinenkin haitta. Nimitään kaupan liberalisoinnin yhteydessä olen ehkä liikaakin joutunut käsittelemään OEEC:n toimintaa, mutta nähdäkseni tätä ei voi välttää, sillä siksi kiinteästi liittyvät Tanskan ja OEEC:n pyrkimykset toisiinsa tässä suhteessa.

Lopuksi pyydän saada lausua kiitokseni Suomen Pankin Johtokunnalle minulle suodusta opintomatkasta.

Helsingissä, heinäkuun 30 p:nä 1958.

Ensio Henttonen

Ulkomaanosasto (Udlands-afdelingen)

Perittävien Jaosto (Inkassofaget)

Danmarks Nationalbank'in ulkomaanosasto vastaa ehkä lähinnä Suomen Pankin maksumääräysosastoa. Tämän lisäksi osastolla hoidetaan tehtäviä, jotka lähinnä kuuluvat meidän valuuttaosastomme toimialaan. Edelleen osastolle ovat alistettuja Perittävät ja Remburssit erillisinä jaostoina.

Koska edellinen vaihtovirkailija on selostuksessaan tehnyt tarkempaa selkoa tämän osaston piiriin kuuluvista työmuodoista, niin katson aiheelliseksi seuraavassa puuttua osaston työhön vain Perittävien Jaoston osalta.

Tavanmukaisten tuonti- ja vientiperittävien lisäksi suorittaa jaosto pankin omien toispaikkaisten vekselien perimistä, siis toisin kuin Suomen Pankissa. Periaatteessa suoritetaan kuitenkin tuontiperittävien perimiset vain siinä tapauksessa, että maksajana on jokin valtion laitos (ministeriö tai valtion liikelaitos). Muussa tapauksessa ei pankki ota lähetettä perittäväkseen, vaan toimittaa sen edelleen jollekin liikepankille perimistoimenpiteitä varten, ilmoittaen välittömästi asiasta toimeksiantajapankille ja kehottaa tätä kääntymään suoraan a.o. perijäpankin puoleen. Poikkeuksena ovat vain ulkolaisten keskuspankkien lähettämät perittävät, jotka peritään tavallisessa järjestyksessä myös yksityisiltä maksajilta. Vientiperittävien vastaanotto on myös vastaavasti saatettu rajoituksen alaiseksi siten, että ainoastaan valtion laitosten toimeksiannot vastaanotetaan perittäviksi. Yleisenä piirteenä voidaan siis todeta, että Danmarks Nationalbank valtiopankkina on rajoittanut perimistoimintansa pääasiallisesti valtion piiriin.

Luonnollisena seurauksena tästä rajoituksesta on, että perittävien lukumäärä on suhteellisen vaatimaton ja on esim. huomattavasti pienempi kuin Suomen Pankissa. Tästä huolimatta työntekijöitä on likipitään yhtä paljon kuin meillä vastaavissa tehtävissä. Tämä johtuu siitä, että käytännössä olevat työmenetelmät ovat ilmeisen vanhanaikaiset - ainakin näin sivullisen tarkkailijan mielestä - ja moni asia tehdään turhan monimutkaiseksi. Oman, ehkä subjektiivisenkin arvioni mukaan, olemme Suomen Pankissa huomattavasti edellä niin yksityisten työvaiheiden kuin koko järjestelmänkin suhteen. Näin ollen aion seuraavassa sivuuttaa monta seikkaa, jotka katson e.m. syistä vähäarvoisiksi, ja keskityn enemmän erikoistapauksiin sekä eroavaisuuksiin molempien pankkien työtavoissa- ja menetelmissä.

Rekisteriöiminen

Asiapaperit, jotka on vastaanotettu perittäviksi numeroidaan (=leimataan) juoksevilla numerolla ja rekisteriöidään numerojärjestyksessä rekisterikirjaan "Inkassoveksler på Kjøbenhavn og provinsen". Melkoisena haittana ja sekaannusta aiheuttavana pitäisin sitä, että sekä tuonti- ja vientiperittävät rekisteriöidään yhteen ja samaan kirjaan. Tämän lisäksi vielä jokainen vekseli vietään eräpäivänsä mukaisesti eräpäiväkirjaan.

Lunastaminen

Asiapapereiden lunastaminen tapahtuu tavanmukaisessa järjestyksessä. Milloin perittävät ovat ulkomaanrahan määräisiä ja maksaminen tapahtuu shekillä a.o. ulkomaanvaluutassa, luovuttaa pääkassa shekit perittävien jaostolle, joka ostaa ne ja tekee niiden perusteella maksumääräyksen. Tämän jälkeen jaosto lähettää shekit välittömästi perittäviksi. Meillähän hoitaa shekkien ostamisen kokonaisuudessaan maksumääräysoasto.

Vekselien lunastaminen tapahtuu siten, että eräpäivänä lähetetään vekselit pääkassaan luettelon seuraamana, jossa on eriteltyinä kaikki sinä päivänä erään-tyvät vekselit, ja joka on ennen lähettämistä verrattu eräpäiväkirjaan. Pankkiajan jälkeen palauttaa pääkassa mahdolliset lunastamattomat vekselit Perittäviin. Päivän kuluessa lunastetut vekselit vietään yhteissummana perit-

tävien tilin tarkistuskirjaan. Lunastamattomat vekselit lähetetään seuraavana päivänä jälleen pääkassaan e.m. luettelon seuraamana.

On huomattava, että myöskin asiapaperiperittävät, niitä maksuun pantaessa, viedään perittävien tilin tarkistuskirjaan. Pankkiaajan päättyessä lasketaan tarkistuskirjan määrät yhteen ja summa ilmoitetaan Noteerauskonttorille (Noteringskontoret), joka saatuaan ilmoituksen pääkassasta perittävien tilin hyvityksistä vertaa saadut ilmoitukset. Jokaisesta perittävän maksusta lähetetään jäljennös Tarkastuskonttorille.(Revisiokontoret)

Mielenkiintoisena seikkana mainittakoon, että lunastamattomien vekseleiden protestoimisen suorittaa pääkassa. Perittävien jaosto huolehtii kylläkin protestikultujen perimisestä ja hoitaa asiasta syntyvän kirjeenvaihdon.

Neuvostoliiton
perittävät

Koska meillä Suomen Pankissa on perimistöiminta erinomaisen vilkasta Neuvostoliiton kaupassa, niin oli sangen mielenkiintoista tehdä vertailuja tässä suhteessa. Joskin määrällisesti Danmarks Nationalbank'in venäläiset perittävät jäävät selvästi jälkeen omistamme, niin ansaitsevat ne kuitenkin maininnan erikoislaatuisuutensa takia. Niin tuonti-kuin vientiperittävissäkin lähettää toimeksiantajapankki sähköilmoituksen perijäpankille, heti kun se on vastaanottanut asiapaperit perittäviksi alkuperäiseltä toimeksiantajalta. Vasta sitten kun perijäpankki on sähköitse lähettänyt tilityksen toimeksiantajapankille, lähettää tämä asiapaperit edelliselle lentopostissa. Vaikutti sangen kummalliselta, kun ei tuojalta eikä viejältä peritty minkäänlaisia provisioita, meillähän nämä nousevat sangen huomattaviin summiin. Tili on clearing-luonteinen, ja se pidetään Tanskan kruunuissa.

Tilitys

Kaikki perittävien tilitykset tapahtuvat perittävien tilin kautta. Tämä koskee sekä tuonti- että vientiperittäviä. Tällöin on aina ensiksi suoritettava perittävien tilin veloitusvienti.(dagseddelpostering til debet for inkassokonto) Hyvitykset toimeksiantajien lukuun tapahtuvat aivan tavanmukaisessa järjestyksessä, joten en puutu siihen puoleen sen enempää. Mainittakoon kuitenkin, että silloin kun perittävän määrä tullaan tilittämään Tanskan kruunuissa

asettaa Perittävien jaosto shekin ulkomaanosaston folio-tilille veloittaen perittävien tiliä. Kaikista perittävien tilille maksetuista määristä pidetään vielä tarkistus-mielessä erikoista lisäkirjaa, jota yksinkertaisesti vain nimitetään perittävä-kirjaksi. (inkasso-bog) Tässä kirjassa kirjataan tiliveloitukset tilityslaskelmien mukaisesti toimeksiantajien lukuun. Saldon tulee vastata perittävien tilin saldoa, joka päivittäin verrataan kirjanpito-osaston kanssa.

Pankin omat
vekselit

Diskonttojaosto lähettää Perittävien jaostolle kolme kertaa kuukaudessa, joka 5. 15. ja 25. päivä, pankin omistamat toispaikkaiset vekselit perittäviksi. Vekselit kirjataan edellisen jaoston rekisterinumeron mukaan eräpäiväkirjaan (forfaldsbog for inkassoveksler på prævin-sen), ja lähetetään heti perimisen suorittaville maaseutu-pankeille. Jokaisen vekselin mukana seuraa Diskonttojaoston punainen ja valkoinen lähetekortti. Punainen varustetaan perijäpankin nimellä ja sitä käytetään toimeksiantokirjeenä tälle pankille. Valkoinen kortti edellisen läpilyöntikappaleena palautetaan Diskonttojaostolle Perittävien vastaanotokuittauksella varustettuna. Maksun tapahduttua hyvittää Perittävien jaosto kotimaisten vekseliin tiliä vekselin nimellisarvolla (kulut ja korot kirjataan diskonttotilille) ja ilmoitetaan tästä tilityslaskelman jäljennöksellä Diskonttojaostolle, joka sen jälkeen palauttaa e.m. kuitatun valkoisen kortin. Kortti lähetetään edelleen Tarkastuskonttorille. Rekisteriin ja eräpäiväkirjaan tehdään merkintä tapahtuneesta tilityksestä.

Kun on tottunut meikäläiseen sangen suoraviivaiseen systeemiin, niin herättää ennen kaikkea ihmetystä se monilukuinen määrä rekisteri-y.m. kirjoja, mitä tarvitaan. Kun meillä tullaan toimeen yhdellä rekisterikirjalla ja toimeksiantajakortistolla, niin Danmarks Nationalbank`ssa vastaa näitä, kuten edellä olen todennut, rekisterikirja, eräpäiväkirjat sekä omille että perittäviksi lähetetyille vekseleille, perittävien tilin tarkistuskirja, perittäväkirja sekä monilukuinen määrä erilaisia luetteloita ja liitteitä. Herää tietenkin kysymys, miksi näin monimutkainen systeemi on tarpeellinen. Nähdäkseni tähän on kaksikin syytä. Ensiksikin on unohdettu sellainen nykyajan iskusana kuin

rationalisointi, sillä koko järjestelmä on auttamattomasti aikansa elänyt. Tähän käsitykseeni olivat tanskalaiset itsekin valmiit yhtymään. Esim. meillä käytännössä olevaa perittävien kaavakesarjaa ei tunnettu lainkaan, vaan jokainen lippu kirjoitettiin erikseen. Tosin Ulkomaanosastolla maksumääräyksiä varten oli aivan äskettäin otettu käytäntöön sangen kätevä kaavakesarja, johon idea oli saatu Sveriges Riksbank`sta. Tämä olikin sitten ainoa näkemäni poikkeus tässä suhteessa.

Tarkastus
(Inkasso-
revision)

Suurin syy kuitenkin mielestäni piilee siinä, että kaiken pankkityön erinomaisen tarkka ja tiukka valvonta vaatii e.m. laajan systeemin. Koska meillä Tarkastusosasto on vielä alkuvaiheissaan, mutta sensijaan Danmarks Nationalbank`ssa revisiotoiminnalla on hyvin tärkeä sija koko pankin työskentelyssä, niin on ehkä paikallaan seuraavassa hieman tarkemmin valottaa tätä pankkityön puolta. Näin sivullista tarkkailijaa tosin hieman hymyilyttää se tavaton tarkkuus, sanoisinpa suorastaan liiallinen pikkutarkkuus ja se valtava työmäärä, johon tämä liiallisuuteen vietyä johdattaa. Niinpä myös Tarkastuskonttori (Revisio-kontoret) on eräs pankin suurimpia osastoja ja pankin piirissä myös arvostetaan tämä osasto ehkä kaikkein korkeimmalle. Koska Tarkastuskonttori kokonaisuudessaan vaatisi oman laajan tutkimansa, niin aijon kosketella vain sitä osaa revisiotyöstä, mikä sivuaa Perittävien jaostoa.

Tarkastus
aineisto

Koska tarkastus suoritetaan jo heti seuraavana päivänä - meillä vasta viikkojen kuluttua - niin vaatii Tarkastuskonttori tarvitsevansa aineiston edelliseltä päivältä. Niinpä Perittävien jaostolta vastaanotetaan kaikki edellisenä päivänä saapuneet kirjeet ja tilityslaskelmat sekä jäljennökset lähetetyistä tilityksistä. Samoin vastaanotetaan kassaliput ja perittävien tilin yhteenvetolaskelmat. Jotta voitaisiin todeta, että kaikki mahdollinen materiaali on todella saatu, lähettää Postiosasto Perittävien jaoston kuittaukset saamistaan kirjeistä ja tilityksistä. Lisäksi Perittävien jaosto "lainaa" lyhyeksi tuokioksi rekisteri- ja eräpäiväkirjansa tarpeen vaatiessa.

Tarkastuksen
suoritus

Tarkastuskonttorissa pidetään erityistä tarkastusvihkoa (kontrolhäfte) työn helpottamiseksi. Vihkon

aukeama muodostuu täsmäysarkista ja erittelysivusta, jotka molemmat ovat jaoiteltuja tarkoin määrättyihin sarakkeisiin.

Erittelysivuun tehdään seuraavat merkinnät. Vastaanotetut perittävät kirjataan saapuneiden lähetekirjeiden mukaan, ja mikäli ne ovat toispaikkaisia, tehdään uusi merkintä niiden edelleen perittäviksi lähettämisestä toimeksiantokirjeiden jäljennösten mukaan. Tällöin myös perijäpankin nimi merkitään erittelysivuun. Vastaanotettujen kirjeiden lukumäärä tarkistetaan Postiosaston kuittausten avulla. Perittävien maksu- ja tilityspäivät merkitään kassalipuista, samalla kun summien oikeus todetaan. Vasta silloin, kun sarakkeeseen "tilitetty" on tullut merkintä, luovutaan tämän perittävän kohdalta valvonnasta.

Täsmäysarkkiin tehdään merkinnät kassatarkistuskirjasta ja kassalipuista. Täsmäysarkki verrataan päivittäin erittelysivun maksettujen ja tilitettyjen perittävien yhteissumman kanssa. Lopuksi arkin saldo verrataan Tarkastusosaston pääkirja-arkkiin.

Numerollinen tarkastus

Lopuksi suoritetaan numerollinen tarkastus. Kassalipuissa ja tilityslaskelmissa käytetyt kurssit ja laskutoimitukset tarkistetaan ja valvotaan, että kulut ja provisiot ovat voimassa olevan tariffin mukaiset.

Jälkitarkastus

Kerran kuukaudessa tarkistetaan Tarkastusosaston erittelyt Perittävien jaoston kirjojen kanssa. Ajottaisissa paikan päällä tapahtuvissa tarkastuksissa, noin joka toinen kuukausi, verrataan jaostolla avoinna olevat perittävät Tarkastuskonttorin merkintöihin.

Pankin omien vekselien tarkastus suoritetaan aivan erillään muusta perittävien tarkastuksesta, vaikkakin itse menettely on periaatteessa aivan samanlainen.

.....

Kauppan liberalisoiminen

Yrittäessään perehtyä Tanskan valuuttaongelmiin, havaitsee ulkopuolinen tarkkailija sangen pian, miten vaikean tehtävän eteen hän on joutunut. Tutustuminen mitä moninaisimpiin valuuttasäännöksiin- ja määräyksiin johdattaa hänet aivan huomaamatta sellaisen säännöstelyverkon keskelle, josta selviytyminen näyttää melkein pätoivottomalta. Asianomaiset valuutta-asioita hoitavat virkailijat itse laskevat, ehkä hieman liioitellen, kuluvaan kymmenkunta vuotta, ennenkuin mies hallitsee voimassa olevat valuuttamääräykset.

Vaikka tarkoitukseni ei ollutkaan perehtyä varsinaisiin valuuttamääräyksiin, niin aiheeni laadun huomioonottaen, oli minulle välttämätöntä syventyä aika perusteellisesti myös näihin seikkoihin. Sillä mitä muuta liberalisoiminen on kuin juuri säännöstelyn purkamista.

Tanska ja OEEC.

Johtavana suuntana kaikessa Tanskan valuuttapolitiikassa on OEEC-maiden (Organisation for European Economic ^{Co-operation} ~~Cooperation~~) harjoittama suuntaus. Ollen jäsenenä tässä taloudellisessa yhteenliittymässä pyrkii Tanska mahdollisuuksiensa mukaan noudattamaan sen sääntöjä ja määräyksiä ja voidaan sanoa, että liiton yritykset kaupan liberalisoimiseksi saavat osakseen lämmintä vastakaikua Tanskan taholta.

Ottaen huomioon tämän kiinteän yhteistyön, niin lienee tässä yhteydessä paikallaan palauttaa mieleen joidakin OEEC:n pääperiaatteita, jotka lyötiin lukkoon liiton perustamistilaisuudessa 16 p:nä huhtikuuta 1948. "OEEC:n tarkoituksena on harjoittaa ja välittää tehokasta ja jatkuvaa taloudellista yhteistyötä eri maitten välillä sekä ylläpitää sisäistä finanssi-stabiliteettia kussakin maassa. Sen tulee m.m. suorittaa tutkimuksia, missä määrin tulliunionit ja vastaavat aloitteet kuten esim. vapaakauppa-alueet voisivat palvella välineinä edistääkseen kansojen välistä taloudellista yhteistyötä".

Vaikkakin OEEC:n ensimmäinen ja pääasiallinen tehtävä oli Marshall-avun jakaminen, tarkoittivat liittoutuneet sen alusta alkaen laajemman taloudellisen yhteistyön pohjaksi. Erityisen tärkeä OEEC oli välittäessään multilateraalista maksujärjestelmää ja syrjäyttäessään täten sodan jälkeisiä bilateraalisia sopimuksia. Näin ollen on OEEC:llä ollut perustamisestaan lähtien sangen vahva liberaalinen tendenssi, joka ei ole ollut vaikuttamatta Tanskan valuuttapolitiikkaan.

On olemassa eräs suuri ja tärkeä tekijä, joka luo, tekisipä mieleni sanoa, synkän varjonsa koko Tanskan elinkeinoelämän ylle. Se on maatalous ja sen asema ulkomaankaupassa. Ollen suuressa määrin riippuvainen maataloustuotteistaan, on kysymys niiden asemasta muodostunut Tanskalle suoranaiseksi elinehdoksi. Kaupan liberalisoinnissa on juuri maataloustuotteista tullut se kompastuskivi, jonka yli on vaikeinta hypätä. Kun Tanska omasta puolestaan vaatii maataloudelle suunnitelluissa vapaakauppa-alueissa täysin vapaata asemaa, saa se havaita seisovansa yksin kannallaan. Maatalouden asemasta enemmän myöhemmin.

Saadakseen jonkinlaisen käsityksen liberalisoinnin edistymisestä Tanskassa on tiedettävä, mitä asian suhteen on jo tehty ja mitä suunnitelmia on olemassa. Tässä mielessä aijon ensiksi palata ajassa kolmisen vuotta taaksepäin, se lienee sopiva aika, ja tarkastella tuonhetkistä tilannetta.

Tilanne
v.1955.

EPU-alue

Vuoden 1955 päättyessä oli 78% Tanskan kaikesta tuonnista muista OEEC:n jäsenmaista vapautettu. Vuoden alussa oli liberalisoinniprocentti 76%, joten vuoden aikana oli edistytty kaksi prosenttia. Tammikuussa v.1955 OEEC:n ministerineuvosto päätti lisätä liberalisoinnivoimallisuutta 75%:sta 90%:iin toisista jäsenmaista tapahtuvan tuonnin kohdalta. Lisäksi lisättiin liberalisoinnivoimaitta kunkin kolmen päätavararyhmän kohdalta 60:sta 70:een prosenttiin. Edelleen tulisi jokaisen maan katsomatta sen tämänhetkiseen tilanteeseen liberalisoida vähintään 10% siitä osasta kauppaa, joka 30.6.1954 vielä oli kvantitatiivisen säännöstelyn alaisena.

EPU-alue

Täyttääkseen 10% liberalisoimismääräyksen siirrettiin 1.7.1955 Tanskassa joukko tavaroita vapaalistalle. Liberalisoimisprosentti nousi tällä toimenpiteellä 78%:n määrään, missä se pysyi vuoden loppuun saakka. Tämän jälkeen prosenttimäärät olivat kolmen pää-tavararyhmän kohdalta seuraavat: elintarvikkeet ja rehu 81%, raaka-aineet 98% ja jalostetut tuotteet (kulutus-tarvikkeet) 63%. Tekstiilitavaroiden tuonti, johon sisältyi pakollinen tuontitalletusmenettely (vrt.lisenssitalletus), ja jota ei OEEC tämän takia hyväksynyt rinnastettavaksi vapautetuksi tuonniksi, ei ole sisällytetty näihin lukuihin.

OEEC:n ministerineuvoston kokouksessa tammikuussa 1955 Tanskan hallitus antoi lausunnon, että se oli kylläkin halukas täyttämään 90%:n liberalisoimisvaatimuksen, mutta vain sillä ehdolla, että myös jokainen toinen jäsenmaa olisi valmis tasapuolisesti ja vilpittömästi pyrkimään kaupan vapauttamiseen. Erikoisesti tähdennettiin lausunnossa, että olisi vihdoin saavutettava edistystä korkeiden tullien alentamispyrkimyksissä, sekä että liberalisoimisprosenttimäärien laskelmissa tulisi ottaa myös huomioon sangen monen valtion harjoittama laajasuuntainen kauppa, ja että olisi noudatettava suurempaa vapautta maataloustuotteiden kaupassa.

Tanskan hallitus ilmoitti lokakuussa 1955 OEEC:lle, että koska tähän mennessä ei ollut tapahtunut merkittävää edistystä mainituissa seikoissa, ei Tanska katsonut enää olevan syytä täyttää 90%:n määräystä.

Käytännöllisenä seurauksena näinkin radikaaliselle kaupan vapauttamiselle yksinkertaistettiin saman vuoden aikana säännökset tavaratuonnille siten, että se tulevaisuudessa jakaantuu kolmeen ryhmään: yleinen vapaalista (almindelige friliste), minkä sisältämä tuonti on vapaa niinhyvin dollari- kuin EPU-alueelta, paikallinen vapaalista (regionale friliste), minkä tuonti on vapaa EPU-alueelta ja lopuksi tavararyhmät, joiden tuontiin vaaditaan tuontilupa riippumatta tuontimaasta.

Kuten jo edellä mainitsin, oli liberalisoimisprosentti 78 siirryttäessä vuoteen 1956. Kun tekstiilitavaroiden osalta tuontitalletusmenettelystä luovuttiin maaliskuussa 1956, ilmoitti Tanska OEEC:lle nämä tavarat vapautetuiksi. Tällöin liberalisoimisprosentti kohosi 78:sta 85:een. Liberalisoiminen oli tämän jälkeen OEEC:n määräämien kolmen tavararyhmän kohdalta edistynyt seuraaviin lukuihin: elintarvikkeet ja rehu 81%, raaka-aineet 98% ja jalostetut tuotteet 77%.

OEEC:n ministerineuvoston kokouksessa antoi Tanskan hallitus jälleen lausunnon, missä se totesi, että sen käsityksen mukaan eivät kaikki jäsenmaat vielä-kään olleet vilpittömästi pyrkineet kaupan vapauttamiseen. Tämän vuoksi ei Tanska voinut katsoa sillä olevan syytä vielä tässä vaiheessa noudattaa OEEC:n asettamaa 90%:n liberalisoimisvaatimusta.

Viime vuosi ja tämän vuoden alkupuolisko ovat olleet kaupan vapauttamisen suhteen tavaratuonnin kohdalta suhteellisen hiljaista aikaa, eikä mitään mainitsemisen arvoista ole tapahtunut Tanskan kaupassa tänä aikana.

.....

Dollarialue

Tuontisäännöstelyä dollarialueelta on vuoden 1955 aikana voimakkaasti lievennetty. Helmikuussa vapautettiin säännöstelystä joukko tavaroita ja laadittiin vapaalista, jonka sisältämät tavararyhmät käsittivät kaikkiaan 38% kaikesta tuonnista dollarialueelta verrattuna vuoden 1953 tuontiin. Marraskuussa 1955 laajennettiin tätä vapaalista siten, että liberalisoitu tuonti dollarialueelta kohosi prosenttilukuun 55.

Tuonnin liberalisoimista dollarialueelta on perusteltu sillä, että tällä toimenpiteellä on erityisesti ajateltu lisättävän Tanskan teollisuuden kilpailukykyä muita länsieurooppalaisia maita kohtaan, joiden tuontia dollarialueelta niinikään on enemmän ja enemmän vapautettu. Koska EPU:ssa jäsenmaiden maksusuhteissa yli- ja alijäämät ratkaistaan 75%:n määrään saakka

US-dollareissa, niin on tuskin valuuttapoliittisia syitä rajoittaa tuontia dollarialueelta.

Heinäkuussa v.1957 saavutettiin tärkeä virstanpylväs kaupan vapauttamisen tiellä. Silloin nimittäin vapautettiin säännöstelystä moottoriajoneuvojen tuonti dollarialueelta. Tämän teki mahdolliseksi veroon rinnastettavan n.s. moottoriajoneuvomaksun korottaminen 80%:n määrään tuontihinnasta.

.....

n.s. kolmannet
maat

Tanskan maksusuhteita EPU- ja dollarialueen ulkopuolella oleviin maihin n.s. "kolmansiin maihin" (Tredielande) on jatkuvasti pyritty kehittämään kaksipuolisista maksusopimuksista vapaampaan suuntaan. Niinpä esim. Suomen ja Puolan kanssa, jotka aikaisemmin kuuluivat tähän ryhmään, on maksusopimukset v.1955 uudistettu. Uuden sopimuksen mukaan maksusuhteet Suomen kanssa selvitetään Tanskan kruunuissa ja Puolan kaupassa Sterling-punnissa. Tärkeintä on kuitenkin, ettei enää maksuissa vaadita balanssitasapainoa Tanskan ja a.o. maiden välillä.

Luopumista bilateraalisesta maksuliikkeestä on jatkettu v.1956. Argentiinan kanssa sovittiin heinäkuussa uudesta maksujärjestelmästä, jonka mukaan Tanska yhdessä eräiden länsieurooppalaisten valtioiden kanssa solmi Argentiinan maksusopimuksen. Sopimuksen mukaan maksusuhteet tapahtuvat Argentiinan ja näiden eurooppalaisten maiden välillä multilateraalaisella pohjalla siten, että se valuutta, missä maksu suoritetaan, tulee olemaan siirtokelpoinen (transferable) jokaisen muun sopimusmaan valuutan kanssa. Näinollen ei keskinäinen kauppa Argentiinan ja yksityisten sopimusmaiden välillä enää tarvitse olla tasapainossa, vaan maat voivat esteettä harjoittaa kauppaa Argentiinan markkinoilla. Myös Chilen kanssa solmittiin samana vuonna vastaavanlainen maksusopimus multilateraalaisella periaatteella.

Vuoden 1957 aikana jatkuivat pyrkimykset multilateralisoida maksuliikettä "kolmansien maiden"

kanssa. Niinpä tehtiin sopimus Jugoslavian, Paraguayn ja Uruguayn kanssa, että maksuliike tulevaisuudessa tulee tapahtumaan siirtokelpoisessa valuutassa. Tämän jälkeen Tanskalla on kaksipuoliset maksusopimukset vain seuraavien maiden kanssa: Brasilia, Israel, Espanja, Neuvostoliitto ja joukko itäeurooppalaisia maita.

.....

• Multilateraalinen arbitragejärjestelmä

Oman tärkeän lisänsä on antanut, kohti vapaampaa kauppaa, EPU:n piirissä tapahtuva multilateraalinen arbitragejärjestelmä. Päivämäärällä 18.5.1953 solmittiin sopimus valuutan myynnistä ja ostosta seuraavien EPU:n jäsenmaiden kanssa: Tanska, Englanti, Ranska, Belgia, Sveitsi, Hollanti, Länsi-Saksa ja Ruotsi. Samalla päivämäärällä oikeutettiin tanskalaiset valuuttakauppiat ryhtymään arbitrage-kauppoihin sopimusmaiden pankkien kanssa "Såvel på kontant basis som på terminsbasis" ja niinhyvin Tanskan kruunuissa kuin muissakin sopimuksen piiriin kuuluvien maiden valuutoissa, Danmarks Nationalbank'n määräämien maksimi- ja minimikurssien rajoissa. Järjestelmään on liittynyt myöhemmin EPU-maiden lisäksi m.m. seuraavat maat: Suomi, Argentiina, Paraguay, Uruguay, Jugoslavia ja Kiina.

.....

• Näkymättömät maksut

Tanskan liberalisointipyrkimykset sulkevat myös piiriinsä m.m. juoksevaa laatua (löbende karakter) olevat eli n.s. näkymättömät maksut, jotka ovat tässä mielessä jatkuvan kehityksen alaisina. Maksujen suuren lukumäärän vuoksi tyydyn tässä yhteydessä vain mainitsemaan, että jo niin varhain kuin tammikuussa v.1950 tehtiin ehkä tähän asti huomattavin uudistus näiden maksujen liberalisoinnissa. Silloin nimittäin vapautettiin kaikki juoksevat maksut Norjaan, Ruotsiin ja Sterling-alueelle.

OEEC:n piirissä tapahtuvaa edistystä silmälläpitäen on marraskuussa 1955 asetettu asiantuntijakomitea tutkimaan liberalisoinnissa mahdollisuuksia tällä alalla. Mainittakoon, että konttorip. F. Hollensen DN:sta edustaa komiteassa OEEC:n pohjoismaisia jäsenmaita.

Komitean työn tuloksista mainittakoon, että se on m.m. laatinut OEEC-maille yhteisen liberalisoimiskoodin näkymättömistä maksuista. Tanskalla oli vielä tämän vuoden alussa OEEC-maiden ennätys varauksien lukumäärän suhteen s.o. sillä oli eniten sellaisia tähän koodeen sisältyviä näkymättömiä maksuja, jotka olivat vielä säännösteltyjä. Tämän johdosta on OEEC:n ministerineuvosto 28.2. 1958 lausunut Tanskalle toivomuksen, että Tanska tilanteen sen salliessa laajentaisi vapaalistaansa. Valuuttatilanteen parannuttua onkin Tanska 6.5.1958 päättänyt vapauttaa joukon maksuja, joista mainittakoon muutamia.

Siirtolaisuusvaluuttaa myönnetään siirtolaiselle nyt vähintään Kr.5.500:- entisen kiintiön Kr.3.500:- asemasta. Henkivakuutuskorvauksia oikeutetaan tästälähtien siirtämään aina Kr.7000:- määrään saakka.

Päätös koskee myös joitakin pääomamaksuja, mutta niistä enemmän seuraavassa.

.....

Pääoma ja pää-
oman tuotto

Ei vähiten tärkeä ole ollut se vaikutus, mikä liberalisoinnilla Tanskassa on ollut pääoman ja sen tuoton siirtomahdollisuuksiin ulkomaan maksuliikkeessä. Yleensä melkein joka maassa suhtaudutaan tietyllä varauksella pääomasiirtoihin. Onhan kysymys useinkin huomattavista arvoista, joiden vaikutus helposti säteilee k.o. maan koko elinkeinoelämään.

Niinpä Tanskassakin on selvästi havaittavissa varovaisuutta pääomasiirtojen suhteen, mutta vapaampaan suuntaan ollaan kuitenkin menossa. Sangen merkittävä tässä suhteessa oli jo maaliskuussa v.1950 annettu valuuttamääräys, missä oikeutettiin vapaasti siirtämään sulkutilin luonteelta Kruunu-tili IV:ltä pääomavaroja englantilaiselle Kruunu-tili I:lle (valuuttatilin luonteinen) tai niiden vasta-arvo punnissa suoraan Sterling-alueelle. Samalla määräyksellä oikeutettiin periaatteessa siirtämään ulkomaille korkoja osinkotuloja tietyin rajoituksin (Sterling-alueelle).

Kesäkuussa 1953 laajennettiin määrätynlaisten pääomamaksujen siirto-oikeutta siten, että Pohjoismaihin m.m.

Suomeen ja Sheduled Territories-alueelle saavat valuutta-kauppiaat itsenäisesti myöntää valuuttaa perintö- y.m. siirtoihin Danmarks Nationalbank'in tarkemmin määräämissä rajoissa.

Helmikuussa v.1954 oikeutettiin valuutta-kauppiaat tekemään pääomasiirtoja Kruunu-tili IV:ltä myös Pohjoismaihin ja Sheduled Territories-alueelle ilman maksimirajaa ja muihin EPU-maihin sekä Yhdysvaltoihin ja Kanadaan korkeintaan Kr.25.000:- vuodessa. Tämä oikeus ei koske kuitenkaan liikevoittoja eikä teollisuuden harjoittamisesta saatua tuloa. Samalla määräyksellä laajennettiin korko- ja osinkotulojen siirto-oikeutta.

Houkutellaakseen ulkomaalaisten investointihalua Tanskaan annettiin kesäkuussa 1956 valuuttamääräys, jolla olennaisesti helpotettiin ulkolaisen pääoman asemaa maassa. Niinpä laajennettiin vasta maahan tuotavan ja jo pitemmän aikaa maassa olleen pääoman ja sen tuoton siirto-oikeutta. Samoin ulkomaalaisten aikaisemmin omistamien ja Tanskassa myytyjen tanskalaisten arvopaperien myyntiarvot, jotka on aikanaan jäädytetty Kruunu-tili IV:lle, saadaan nyt eräin rajoituksin siirtää ulkomaille. Samalla laajennetaan oikeutta siirtää pääomaa Kr.25.000:- vuodessa, jo aikaisemmin oikeutettujen maiden lisäksi, nyt koskemaan kaikkia maita.

Kuten edellä oli puhe, vapautti Tanska 6.5.1958 OEEC:n kehoituksesta joukon "näkyttömiä maksuja". Näihin sisältyi joitakin pääomamaksujen luonteisia, joista mainittakoon muutamia. Kumottiin kaikki rajoittavat määräykset pääomasiirroista sellaisten Tanskan kansalaisten kohdalta, jotka ovat olleet vähintään kolme vuotta ulkomailta. Myönnettiin oikeus siirtää perintö- ja myötäjaisvaroja korkeintaan Kr.70.000:- vuosittain.

.....

Matkavaluutta

Ehkä kaikkein pisimmälle liberalisoinnissa on päästy matkavaluutan suhteen. Kun vielä tämän vuoden toukokuussa lievennettiin jäljelläolevia määräyksiä, niin voidaan sanoa, että matkavaluutta on käytännöllisesti katsoen vapautettu, lukuunottamatta dollari-alueita.

.....

Tulevaisuuden
näkyvät

Yhtä kiinteästi kuin jo tapahtunut liberali-
soiminen Tanskassa liittyvät myös tulevaisuuden suunni-
telmat OEEC:n pyrkimykseen täällä alalla. Niinpä Tanskassa
kiinnitetään suuria toiveita OEEC:n piirissä suunnitel-
tuun eurooppalaiseen vapaakauppa-alueeseen. Vaikkakin va-
paakauppa-alueen toteutuminen näyttää vielä kaukaiselta
toiveelta, eri valtioiden etuvastakohtista johtuen, niin
tehdään kuitenkin tarmokasta työtä raja-aitojen kaatami-
seksi.

Tanskan kohdalta on korkein aita jälleen
maatalous ja sen tuleva asema vapaakauppa-alueessa. Ollen
ainoa maataloustuotteiden täysin vapaan aseman kannattaja
on Tanska saanut havaita yllättävän voimakkaan vastustuk-
sen ehdotukselleen toisten maiden taholta. Erityisesti
Englant~~i~~ ja viime aikoina Ranskakin ovat suhtautuneet
kielteisesti maataloustuotteiden vapaaseen asemaan. Ilah-
duttavara merkinä pidetään kuitenkin Tanskassa sitä Eng-
lannin asenteessa aivan viime aikoina tapahtunutta muu-
tosta, että maataloudelle erinäisten järjestelyjen avulla
myönnettäisiin määrättyjä helpotuksia. Ranska on puoles-
taan tänä vuonna esittänyt, että maataloustuotteet irroi-
tettaisiin kokonaan vapaakauppa-alueesta, ja ainoastaan
kuusi tulliunioniin kuuluvaa Rooman sopimusmaata säilyt-
täisivät elintarvikkeiden vapaamarkkinat alueellaan, kun
sensijaan muut elintarvikkeita vievät maat saisivat tyy-
tyä rajoitettuihin erillissopimuksiin kunkin ostajamaan
kanssa.

Luonnollisesti Tanskassa suhtaudutaan petty-
myksellä tällaisiin kannanilmauksiin, varsinkin kun toi-
setkin jäsenmaat ovat taipuvaisia kallistumaan Englannin
ja Ranskan mielipiteen puolelle. Tanska ottaisi mielel-
lään esimerkin "kuuden maan" talousunionista, jossa on
päästy sangen pitkälle maatalouden vapauttamisessa, mutta
se ei ole saanut kannatusta. Toiveet maatalouden täysin
vapaasta asemasta näin romahdettua, ollaan Tanskassa val-
miit tyytymään, pakon edessä, määrättyihin maataloustuot-
teiden vientiä helpottaviin erikoisjärjestelyihin, ja siten
lähentymään Englannin ehdotusta.

Perustettavan vapaakauppa-alueen tuleva tullipolitiikka on toinen pulmakysymys. Mikäli vapaakauppa-alueen kullakin maalla on oikeus harjoittaa itsenäistä tullipolitiikkaa, olisi tämä Tanskan kannalta sangen pulmallista. Koska Tanskalla on perinteellisesti suhteellisen alhaiset tullit, niin tällöin olisi pelättävissä syntyvän maahan voimakasta tuontipainetta.

Nämä edellämainitut ja monet muut kysymykset odottavat OEEC:ssa vielä vastaustaan. Neuvottelut ovat jatkuvasti käynnissä, ja lopputulosta on toistaiseksi vaikea ennustaa, koska eri etuvastakohdat ovat osoittautuneet suuriksi. Onpa esiintynyt runsaasti pessimistisiä mielipiteitä vapaakauppa-alueen tulevaisuudesta. Ehkä eniten pessimismii esiintyy juuri Tanskassa, onhan sillä lisäksi huoli maataloudesta painolastina.

Tanskassa ollaankin erityisen innostuneita pohjoismaisesta tulliliitosta. Siellä lasketaan, että jos eurooppalaisesta vapaakauppa-alueesta ei syystä tai toisesta tulisikaan mitään, niin maa pelastuisi vaikeasta tilanteesta liittymällä pohjoismaiseen tulliliittoon. Eikä Tanskassa katsota olevan mahdotonta tulliliiton myöhemmässä vaiheessa liittyä suurempaan vapaakauppa-alueeseen, mikäli tästä tulisi sittenkin totta. Päinvastoin arvellaan, että tällainen tulliliitto, vapaakauppa-alueen sisällä, soisi tulliliitossa oleville suurilla taloudellisilla etuja ja enemmän sananvaltaa sen yksityisille jäsenille.

Odotusaikana on Tanskassa jo ryhdytty alustaviin valmisteluihin. Tässä mielessä kutsuttiin viime helmikuussa rahalaitosten edustajia Danmarks Nationalbankiin neuvottelutilaisuuteen. Kokouksessa todettiin m.m., että tulee syntymään huomattavia investointitehtäviä ja erityisesti tuotantomuutoksia teollisuudessa, kun ja jos Tanska liittyy suurempaan markkina-alueeseen. Päätettiin asettaa komitea selvittämään, mitä mahdollisuuksia yksityisillä rahalaitoksilla on lisätä luotonantoa teollisuudelle.

.....